

Наталія ДЕНЬКОВИЧ,
orcid.org/0000-0003-4520-996X,
аспірант кафедри педагогіки та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»
(Львів Україна) Natalysad3@gmail.com

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗА ПРОФЕСІЄЮ «ЖИВОПИСЕЦЬ» У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ: РЕЗУЛЬТАТИ ФОРМУВАЛЬНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ

У статті досліджено професійну підготовку фахівців через операційно-діяльнісний та оцінно-результативний компоненти та подано результати формувального експерименту. Через вміння організувати робоче місце, виконувати різні види практичних робіт із фахових дисциплін за професією «Живописець», адаптуватися до вимог на ринку праці майбутній фахівець здобуває фахові уміння.

У контексті експериментального навчання застосовано теоретичні положення за результатами системного аналізу наукової літератури та практичного застосування методів моделювання, проєктування, статистичних методів, методу моніторингу навчальних досягнень здобувачів освіти після проходження ними практичного навчання. Щоб забезпечити ефективність введення моделі підготовки майбутніх фахівців за професією «Живописець» у закладах професійної (професійно-технічної) освіти в умовах інклюзивного навчання, передбачено низку етапів: розроблення методики експериментального дослідження; визначення критеріїв сформованості професійної готовності фахівців і відповідних показників; упровадження навчально-методичного комплексу, побудованого на основі використання авторської моделі підготовки майбутніх фахівців за професією «Живописець» у закладах професійної (професійно-технічної) освіти в умовах інклюзивного навчання, а саме: майстер-класу створення декоративного живопису у вільній техніці (абстракції); введення інтерактивних технологій: авторської програми «Талант і успіх»; введення позаурочних форм навчання: Програми гуртка прикладної творчості; використання ситуативного моделювання: Програми тренінгу «Сучасний митець: теорія успіху», Матриці програми тренінг-заняття «Хто я в цьому світі»; застосування кейсів фахових завдань: Організації навчання учнів з особливими освітніми потребами; вибору платформи експериментального навчання фахівця за професією «Живописець». Збільшення кількості учнів із середнім і високим рівнем свідчить про підвищення рівня сформованості вмінь та ефективність запропонованої методики. Аналіз результату формувального експерименту дозволив також виявити талановитих дітей, зокрема серед учнів з особливими освітніми потребами, що дало можливість рекомендувати використовувати у роботі з ними методики для роботи з обдарованими учнями.

Ключові слова: професійно-технічна освіта, формувальний експеримент, живописець, інклюзивне навчання.

Nataliia DENKOVYCH,
orcid.org/0000-0003-4520-996X
Postgraduate Student at the Department of Pedagogy and Innovative Education
Lviv Polytechnic National University
(Lviv, Ukraine) Natalysad3@gmail.com

RESEARCH OF PROFESSIONAL TRAINING OF PAINTER PROFESSION SPECIALISTS IN INSTITUTIONS OF P (V) E IN CONDITIONS OF INCLUSIVE LEARNING: RESULTS OF FORMATIVE EXPERIMENT

The article examines the professional training of specialists through operation-activity and evaluation-result components, and presents the results of the formative experiment. Through the ability to organize the workplace, perform various types of practical work within professional disciplines of the Painter profession, to adapt to the requirements of the labor market, the future specialist acquires professional skills.

In the context of experimental training, theoretical provisions based on the results of systematic analysis of scientific literature and practical application of methods of modeling, design, statistical methods, method of monitoring the educational achievements of students after their practical training have been applied. To ensure the effectiveness of the introduction of a model for the future specialists training for the Painter profession in the institutions of P (V) E in terms of inclusive education, a number of stages exists: development of methods of experimental research; determination of criteria for the formation of professional readiness of specialists and relevant indicators; introduction of the educational and methodical complex which is constructed on the basis of use of the author's model of future specialists training for the Painter profession in educational

establishments of P (V) E in the conditions of inclusive learning, namely: master class on creating decorative painting in free technique (abstraction); introduction of interactive technologies: Talent and Success author's program; introduction of extracurricular forms of learning: Applied Art club program; the use of situational modeling: Contemporary Artist: Theory of Success training program, Who am I in This World training program matrix; application of cases of professional tasks: organization of training of students with special educational needs; selection of a platform for experimental training of a specialist for the Painter profession. The increase in the number of students with intermediate and high levels indicates the increase of the level of skills and the effectiveness of the proposed method. The analysis of the result of the formative experiment also allowed to identify talented children, in particular among students with special educational needs, which made it possible to recommend the use of the methods for working with gifted students.

Key words: vocational education, formative experiment, painter, inclusive learning.

Постановка проблеми. Професійна підготовка фахівців за професією «Живописець» у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О) в умовах інклюзивного навчання зумовлює низку проблем, без вивчення яких не можна здійснити успішне навчання фахівців, зокрема використання потенціалу аудиторної та позааудиторної діяльності в умовах інклюзивного академічного середовища закладу П(ПТ)О; розвиток мотивації до освоєння професії «Живописець» і повноцінної реалізації на ринку праці. Щоб забезпечити ефективність введення моделі підготовки майбутніх фахівців за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання, передбачено низку етапів: розроблення методики експериментального дослідження; визначення критеріїв сформованості професійної готовності фахівців і відповідних показників; через операційно-діяльнісний та оцінно-результативний критерії розгляд методики та програми реалізації експериментального дослідження; презентація результатів перевірки ефективності моделі підготовки майбутніх фахівців за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання та педагогічних умов її реалізації.

Аналіз досліджень. Успішна професійна підготовка фахівців за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання може бути успішною завдяки фаховій і професійній підготовці. Проведений аналіз наукової літератури та нормативно-методичних джерел (І. Гушлевська, Є. Ільїн, Е. Уткін) дозволяє нам зробити висновок, що професійна компетентність випускника закладу П(ПТ)О є сукупністю таких складових частин: загальнокультурної, громадянської, функціональної, мотиваційної, соціальної. Психологи (С. Ананьїн, С. Дружилов, О. Кокун) вважають, що ефективність процесів адаптації до професійної діяльності виражається декількома чинниками, які ми розглянемо у статті. Педагогічні фахові компетентності розглядаються вченими як запорука успішності студентів (Р. Гуревич, О. Бараболя) Предметні та художні фахові

компетентності викладача досліджені у психології мистецтва (О. Кривцун, Д. Кудренко)

У «Педагогічному словнику професійної освіти» виділяється поняття «критерій». Учені ж виділяють операційно-діяльнісний критерій професійної готовності (Н. Кузьміна), завдяки якому формується фаховість майбутніх випускників.

Мета статті – обґрунтувати модель підготовки фахівців за професією «Живописець» в умовах інклюзивного академічного середовища закладу П(ПТ)О через операційно-діяльнісний та оцінно-результативний компоненти, а також проаналізувати результати формувального експерименту.

Виклад основного матеріалу. Поняття «критерію» визначається як засіб міркування, ознака, на основі якої проводиться визначення або класифікація чого-небудь, мірило оцінки (Педагогічний словник професійної освіти, 2000: 154). Дослідження професійної підготовки фахівців за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання можна здійснювати за такими критеріями, як: мотиваційно-аксіологічний, когнітивно-пізнавальний, операційно-діяльнісний та оцінно-результативний. У статті ми зупинимось на розгляді двох останніх критеріїв.

Операційно-діяльнісний критерій професійної готовності майбутніх фахівців за професією «Живописець» дозволив упродовж процесу дослідження розкрити рівень значущості й оцінити рівень сформованості системи вмінь (гностичних, прогностичних, проєктувальних, конструктивних, організаторських, комунікативних, технологічних, технічних (Кузьміна, 1980: 29). Із кожної групи вмінь нами виокремлено необхідні вміння для формування готовності фахівців за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання. Зокрема, це вміння організувати робоче місце; виконувати монотипні акварельними та гуашевими фарбами; різні види витинанок; аплікацію з різних матеріалів; акварельний живопис техніками «по сухому» і «по мокрому»; темперний живопис; гуашевий живопис; пастельний живопис; художній розпис тканин; приготувати резерв для холодного

батику; підготувати скло під художній розпис; виконувати площинно-контурний розпис на склі, псевдовітраж, настінний живопис; підготувати полотно під олійний живопис; виготовити ґрунт під олійний живопис; виконувати олійний живопис на полотні, картоні; підготувати поверхню під підлаковий розпис; виконувати підлаковий розпис; виготовити левкасний ґрунт згідно з рецептурою; підготувати дошку під іконопис; виконувати живопис на левкасі; розробити композицію мініатюри; виконати підлакову мініатюру.

Ефективність процесу адаптації до практичної професійної діяльності визначається багатьма чинниками, з-поміж яких найсуттєвішими можна вважати: відповідність змісту та форм підготовки характеру майбутньої професійної діяльності; володіння необхідними знаннями, базовими вміннями та навичками, здатність до саморозвитку у процесі виконання професійної діяльності; мож-

ливість постійного самовдосконалення; наявність умов для розвитку й удосконалення професійних умінь і навичок (Бакум, 2011: 18).

Кожне вміння здобувача освіти оцінювалося балами від 0 до 4, максимальна кількість балів – 92. Відповідно до результатів оцінювання нами виділено три рівні фахових умінь здобувачів освіти: низький (0–30 балів), середній (31–61 бал), високий (62–92 балів) відповідно до параметрів знань. Зведені дані стосовно рівня фахових умінь здобувачів освіти, що навчаються за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання, (контрольна група) подано у табл. 1 та на рис. 1.

Отже, здобувачі освіти, котрі навчаються за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання, за параметрами вмінь здебільшого мають середній і низький рівень, що вказує на необхідність удосконалення

Таблиця 1

Рівень фахових умінь здобувачів освіти, що навчаються за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання (контрольна група – початок дослідження)

Рівень	Параметри вмінь							
	Оперативність		Усвідомленість		Варіативність		Сформованість	
	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
Низький	71	58,7,8	64	52,9	59	48,8	69	57,0
Середній	39	32,2,3	41	33,8	50	41,3	35	28,9
Високий	11	9,1	16	13,3	12	9,9	17	14,1
Разом	121	100	121	100	121	100	121	100

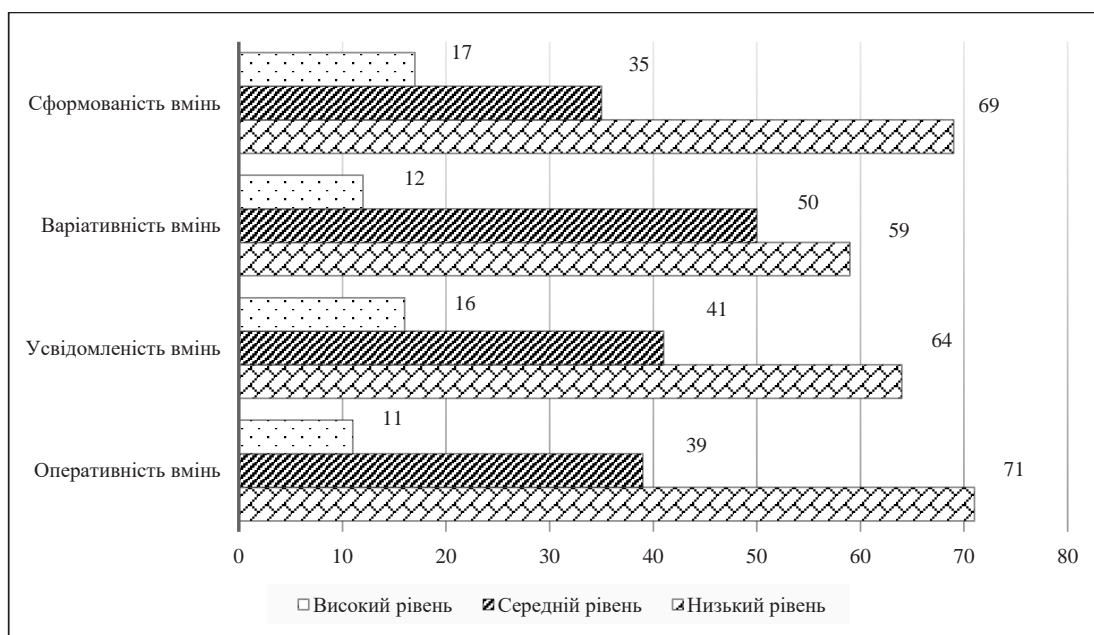

Рис. 1. Рівень фахових вмінь здобувачів освіти, що навчаються за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання (контрольна група – початок дослідження)

підходів до навчання. Зберігається приблизно однакова тенденція за усіма параметрами вмінь, яка вказує на необхідність удосконалення загальної системи.

Результати оцінювання фахових умінь здобувачів освіти, котрі навчаються за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання, у контрольній групі на початковому етапі експериментального дослідження свідчать про те, що низький рівень демонструють респонденти відповідно до таких параметрів, як: оперативність – 71 особа (58,7%), усвідомленість – 64 особи (52,9%), варіативність – 59 осіб (48,8%) і сформованість – 69 осіб (57,0%). Для середнього рівня отримано такі показники: оперативність – 39 осіб (32,2%), усвідомленість – 41 особа (33,8%), варіативність – 50 осіб (41,3%) і сформованість – 35 осіб (28,9%). Дослідження засвідчило такі показники високого рівня: оперативність –

11 осіб (9,1%), усвідомленість – 16 осіб (13,3%), варіативність – 12 осіб (9,9%) і сформованість – 17 осіб (14,1%).

Наступний етап дослідження передбачав визначення рівня фахових умінь здобувачів освіти, які навчаються за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання (контрольна група – кінець дослідження), результати якого подано у табл. 2 та на рис. 2.

Можна зробити висновок, що майбутні фахівці – здобувачі освіти, які навчаються за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання, за параметрами вмінь у контрольній групі на початку й у кінці експериментального дослідження мають порівняльні показники, що незначно відрізняються. Оскільки показники не знижуються, це свідчить про систематичну роботу, проте існують можливості для вдосконалення освітнього процесу та збільшення

Таблиця 2

Рівень фахових умінь здобувачів освіти, що навчаються за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання (контрольна група – наприкінці дослідження)

Рівень	Параметри вмінь							
	Оперативність		Усвідомленість		Варіативність		Сформованість	
	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
Низький	71	58,7,8	64	52,9	59	48,8	69	57,0
Середній	39	32,2,3	41	33,8	50	41,3	35	28,9
Високий	11	9,1	16	13,3	12	9,9	17	14,1
Разом	121	100	121	100	121	100	121	100

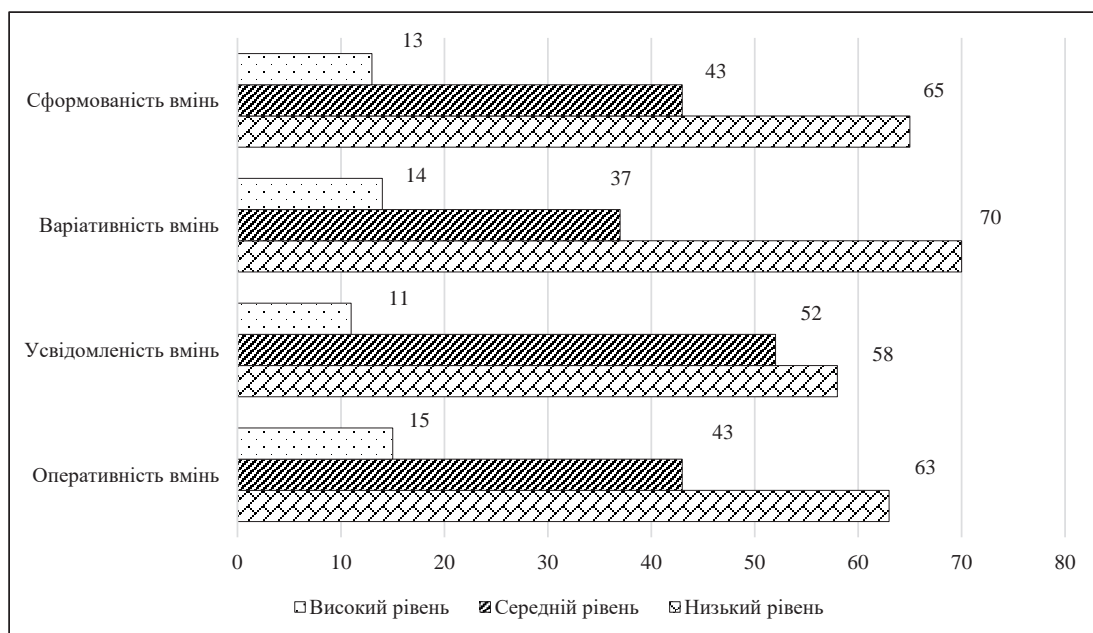

Рис. 2. Рівень фахових умінь здобувачів освіти, що навчаються за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання (контрольна група – наприкінці дослідження)

кількості здобувачів освіти, які демонструють середній і високий рівні.

На початковому етапі експериментального дослідження визначено низький рівень фахових вмінь здобувачів освіти, які навчаються за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання, у контрольній групі відповідно до таких параметрів, як: оперативність – 63 особи (52,2%), усвідомленість – 58 осіб (47,9%), варіативність – 70 осіб (57,8%) і сформованість – 65 осіб (53,7%).

Для середнього рівня отримано такі показники: оперативність – 43 особи (35,6%), усвідомленість – 52 особи (42,9%), варіативність – 37 осіб (30,5%) і сформованість – 43 особи (35,6%). Дослідження засвідчило такі показники високого рівня: оперативність – 15 осіб (12,2%), усвідомленість – 11 осіб (9,2%), варіативність – 14 осіб (11,7%) і сформованість – 13 осіб (10,7%).

Наступним кроком дослідження передбачалося здійснення перевірки рівня сформованості

умінь здобувачів освіти за параметрами в експериментальній групі на початку та наприкінці дослідження. Зведені дані стосовно рівня фахових вмінь здобувачів освіти, котрі навчаються за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання (експериментальна група на початку дослідження), подано у табл. 3 та на рис. 3.

Отже, майбутні фахівці за професією «Живописець», котрі навчаються у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання, за параметрами вмінь здебільшого мають порівняльні показники у контрольній групі на початку експериментального дослідження, а також не мають суттєвих відмінностей із показниками контрольної групи у кінці дослідження.

У контрольній групі на початковому етапі експериментального дослідження визначено низький рівень фахових вмінь здобувачів освіти, що навчаються за професією «Живописець» у закла-

Таблиця 3

Рівень фахових вмінь здобувачів освіти, що навчаються за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання (експериментальна група – початок дослідження)

Рівень	Параметри вмінь							
	Оперативність		Усвідомленість		Варіативність		Сформованість	
	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
Низький	49	40,5	51	42,1	57	47,1	62	51,2
Середній	54	44,6	56	46,3	47	38,8	49	40,5
Високий	18	14,9	14	11,6	17	14,1	10	8,3
Разом	121	100	121	100	121	100	121	100

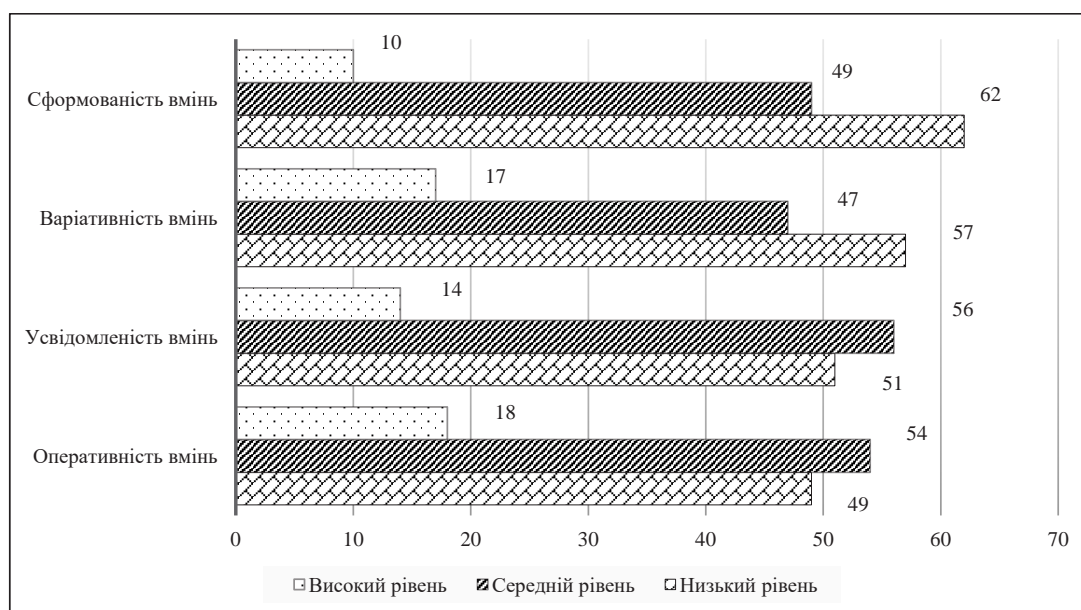

Рис. 3. Рівень фахових вмінь здобувачів освіти, що навчаються за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання (експериментальна група – початок дослідження)

дах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання, відповідно до таких параметрів, як: оперативність – 49 осіб (40,5%), усвідомленість – 51 особа (42,1%), варіативність – 57 осіб (47,1%) і сформованість – 62 особи (51,2%). Для середнього рівня отримано такі показники: оперативність – 54 особи (44,6%), усвідомленість – 56 осіб (46,3%), варіативність – 47 осіб (38,8%) і сформованість – 49 осіб (40,5%). Дослідження засвідчило такі показники високого рівня: оперативність – 18 осіб (14,9%), усвідомленість – 14 осіб (11,6%), варіативність – 17 осіб (14,1%) і сформованість – 10 осіб (8,3%).

Подальше дослідження передбачало визначення рівня фахових умінь здобувачів освіти, котрі навчаються за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання (експериментальна група – наприкінці дослідження), результати якого подано у табл. 4 та на рис. 4.

Отже, здобувачі освіти, які навчаються за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання, за параметрами вмінь у контрольній та експериментальній гру-

пах наприкінці експериментального дослідження мають суттєві відмінності. Збільшення кількості учнів із середнім і високим рівнем свідчить про підвищення рівня сформованості вмінь та ефективність запропонованої методики.

Оцінювання фахових умінь здобувачів освіти, що навчаються за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання, у контрольній групі на початковому етапі експериментального дослідження засвідчило низький рівень відповідно до таких параметрів, як: оперативність – 18 осіб (14,9%), усвідомленість – 21 особа (17,4%), варіативність – 16 осіб (13,2%) і сформованість – 19 осіб (15,7%). Для середнього рівня отримано такі показники: оперативність – 71 особа (58,6%), усвідомленість – 72 особи (59,5%), варіативність – 80 осіб (66,1%) і сформованість – 65 осіб (53,7%). Дослідження засвідчило такі показники високого рівня: оперативність – 32 особи (26,5%), усвідомленість – 28 осіб (23,1%), варіативність – 25 осіб (20,7%) і сформованість – 37 осіб (30,6%).

Таблиця 4

Рівень фахових умінь здобувачів освіти, що навчаються за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання (експериментальна група – наприкінці дослідження)

Рівень	Параметри вмінь							
	Оперативність		Усвідомленість		Варіативність		Сформованість	
	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
Низький	18	14,9	21	17,4	16	13,2	19	15,7
Середній	71	58,61	72	59,5	80	66,1	65	53,7
Високий	32	26,5	28	23,1	25	20,7	37	30,6
Разом	121	100	121	100	121	100	121	100

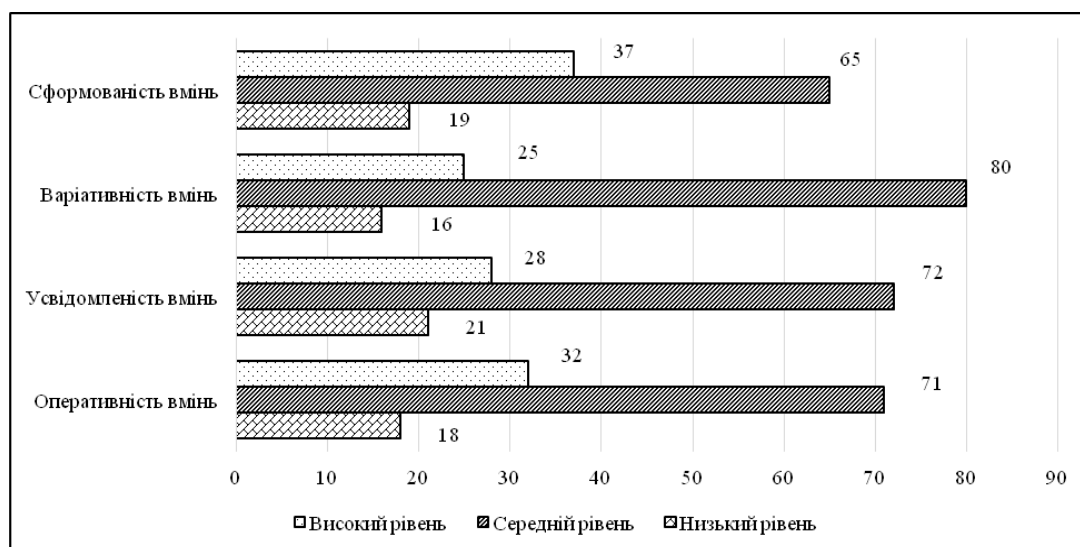

Рис. 4. Рівень фахових умінь здобувачів освіти, що навчаються за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання (експериментальна група – наприкінці дослідження)

Узагальнені результати дослідження сформованості вмінь представлені у табл. 5 і на рис. 5.

Для оцінно-результативного критерію при-
таманна система таких категорій, як якість вико-
наної роботи; ступінь задоволення діяльністю, її
результатами; практична готовність здобувачів
освіти до самонавчання і творчості, спроможність
фахівця за професією «Живописець» свідомо пра-
цювати, що забезпечує цілісність процесуального
та змістового аспектів освітнього процесу в умо-
вах інклюзивного навчання.

Оцінно-результативний критерій характеризує
передусім професійну компетентність як резуль-
тат підготовки майбутніх фахівців за професією
«Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклю-
зивного навчання. Певним чином цей критерій
інтегрує три попередні критерії, однак має свою
специфіку, узагальнюючи провідні компетентності
майбутніх фахівців за професією «Живописець».

Оцінно-результативний критерій визначали
завдяки тестуванню учнів обох груп і викорис-
танням кваліметричних анкет. Змістовий аспект
професійної готовності фахівців за професією
«Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах

інклюзивного навчання представлено такими
компонентами:

– декоративне панно; специфіка й особли-
вості композиції; пошук ілюстративного мате-
ріалу відповідно до теми; робота з аналогами та
прототипами; створення начерків декоративного
панно згідно із темою; узгодження основних про-
порцій композиційних складових частин панно;

– створення композиційного зображення;
виділення композиційного центру зображення;
робота над мотивом орнаментальних складових
частин композиції; структура орнаментальних
елементів; масштабність орнаментальних мотивів;
узгодження пропорцій орнаментальних елемен-
тів; вибір кольової гами композиції;

– гармонізація кольорових поєднань; вико-
нання ескізу твору в масштабі; підпорядкування
всіх закономірностей і засобів композиції ідей-
ного задуму; виконання декоративної компози-
ції; опрацювання дрібних деталей у композиції;
завершення декоративної композиції; образні асо-
ціації у декоративних композиціях; оперування
уявленням і вміння виражати асоціації графічно;
колір в асоціативних композиціях;

Таблиця 5

Рівень сформованості вмінь здобувачів освіти, що навчаються за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання, за операційно-діяльнісним критерієм у контрольній та експериментальній групах

№	Рівні	КГ		ЕГ	
		кількість	%	кількість	%
1	Низький	64	52,9	19	15,7
2	Середній	43	35,5	72	59,5
3	Високий	14	11,6	30	24,8

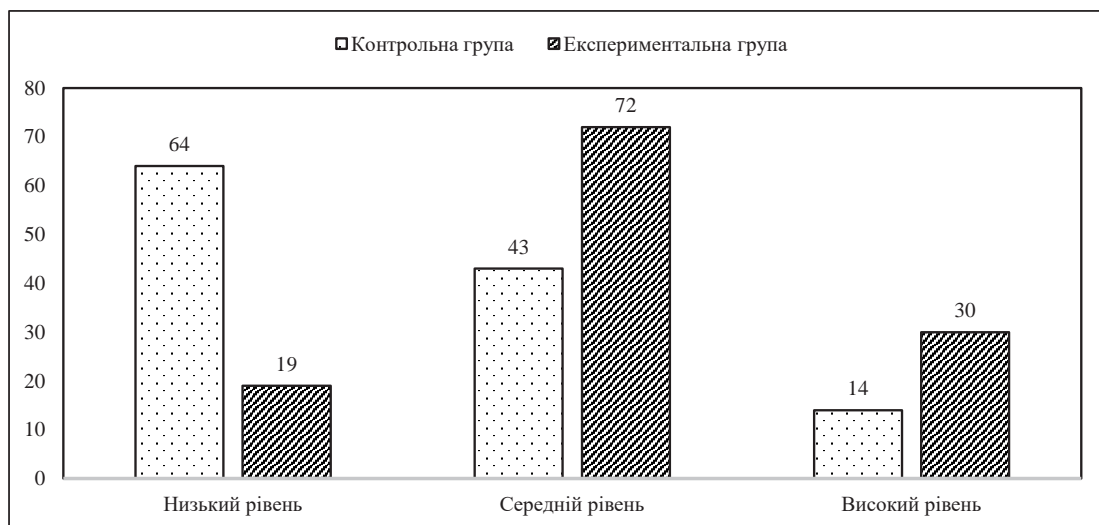

Рис. 5. Рівень сформованості вмінь здобувачів освіти, що навчаються за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання, за операційно-діяльнісним критерієм у контрольній та експериментальній групах

– декоративна інтерпретація реалістичного зображення; графічне виконання декоративного зображення; кольорове виконання декоративного зображення; асоціативна композиція на основі реалістичного зображення; відповідність засобів зображення асоціативній композиції; абстрактна композиція на основі силуету кисті руки; графічне виконання завдання; образно-асоціативна композиція на основі силуету кисті руки; кольорове виконання завдання; завершення й опорядження робіт;

– тематична творча композиція на основі літературного сюжету; вибір літературного сюжету; збір ілюстративного матеріалу за темою композиції; робота з аналогами та прототипами; зарисовки композиційних рішень; композиційне переосмислення графічних матеріалів;

– виконання ескізів згідно з темою; пошук композиційного рішення; створення композиційного рисунку відповідно до теми; масштабність і пропорції зображення; графічне опрацювання композиції;

– створення композиційного центру зображення; окремі елементи композиції; узгодження пропорцій елементів композиції; вибір кольорової гами згідно із сюжетом композиції; підпоряд-

кування дрібних деталей цілісності зображення; підпорядкування всіх засобів композиції ідейному задуму; проект тематичної творчої композиції.

За оцінно-результативним критерієм у контрольній групі результати рівня сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання представлено у табл. 6 і на рис. 6.

Кількісний аналіз рівня сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців за професією «Живописець», які навчаються у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання, становить (бали): у контрольній групі на початку дослідження – низький рівень – 49 осіб (40,5%), середній рівень – 54 особи (44,6%), високий рівень – 18 осіб (14,9%); у контрольній групі наприкінці дослідження: низький рівень – 51 особа (42,1%), середній рівень – 49 осіб (40,5%), високий рівень – 21 особа (17,4%).

Відповідно, рівень сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців за професією «Живописець», підготовка яких здійснюється у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання, в експериментальній групі представлено у табл. 7 і на рис. 7.

Таблиця 6

Рівень сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання у контрольній групі

Рівень	КГ початок дослідження		КГ наприкінці дослідження	
	К-ть	%	К-ть	%
Низький	49	40,5	51	42,1
Середній	54	44,6	49	40,5
Високий	18	14,9	21	17,4
Разом	121	100	121	100

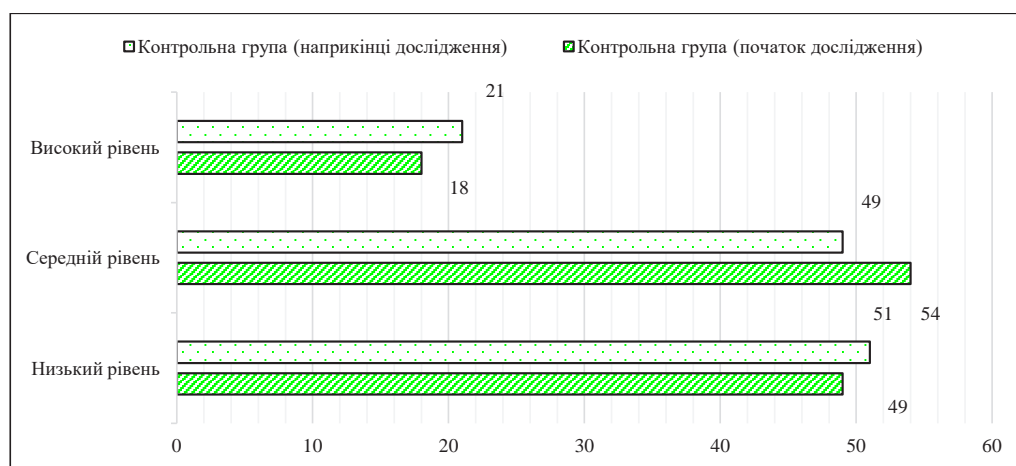

Рис. 6. Рівень сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання у контрольній групі

Таблиця 7

Рівень сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання в експериментальній групі

Рівень	ЕГ початок дослідження		ЕГ наприкінці дослідження	
	К-ть	%	К-ть	%
Низький	55	45,4	24	19,8
Середній	49	40,5	68	56,2
Високий	17	14,1	29	24,0
Разом	121	100	121	100

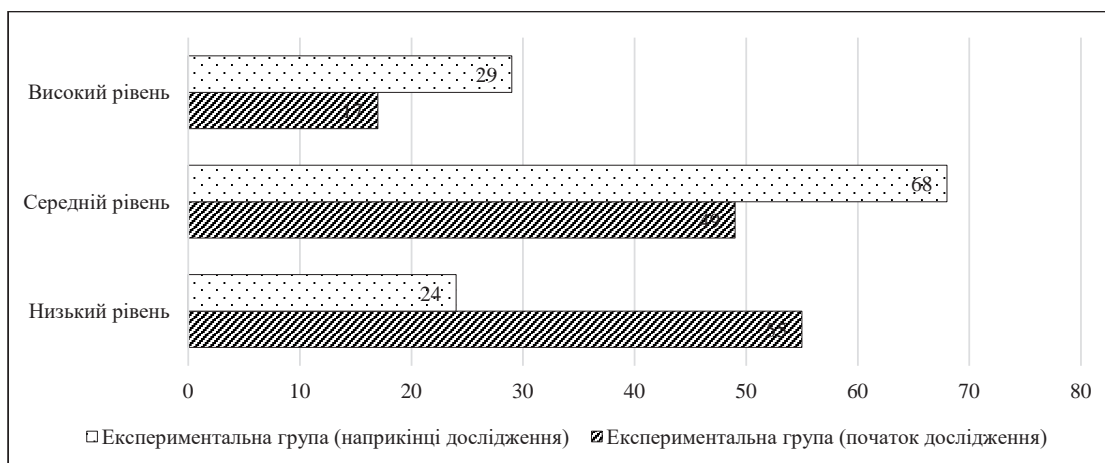

Рис. 7. Рівень сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання в експериментальній групі

Отже, рівень сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців за професією «Живописець» становить (бали): в експериментальній групі на початку дослідження: низький рівень – 55 осіб (45,4%), середній рівень – 49 осіб (40,5%), високий рівень – 17 осіб (14,1%); в експериментальній групі наприкінці дослідження: низький рівень – 24 особи (19,8%), середній рівень – 68 осіб (56,2%), високий рівень – 29 осіб (24,0%).

Таким чином, реалізація моделі підготовки майбутніх фахівців за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання показала суттєві зрушення в експериментальній і контрольній групах наприкінці дослідження.

Зведені дані в експериментальній і контрольній групах наприкінці дослідження за оцінно-результативним критерієм подано у табл. 8 і на рис. 8.

Отже, узагальнений рівень сформованості оцінно-результативного критерію професійної готовності фахівців за професією «Живописець» у контрольній групі суттєво нижчий порівняно із результатами, отриманими в експериментальній групі.

За результатами експериментального навчання виявлено також якісні зміни у сформованості професійної готовності у фахівців за професією «Живописець». До таких змін відносимо пере-

дусім зростання інтересу до професії. Другим важливим результатом є посилення позитивного ставлення до професії «Живописець». В експериментальних групах зросла кількість здобувачів освіти, у яких плани та наміри стосовно майбутньої професії стали більш конкретними, зросла впевненість у своїх силах і можливостях учнів із особливими освітніми потребами.

Висновки. Підсумовуючи зазначене вище, можемо констатувати: результати розвитку мотиваційно-аксіологічного критерію показують, що система ціннісних орієнтацій і фахово-особистісне спрямування мотивів здобувачів освіти під впливом реалізованих педагогічних умов привели до підвищення рівня сформованості професійної готовності фахівців за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання, а також допомогли реалізуватися професійним мотивам частини учнів із особливими освітніми потребами. Такого висновку можна дійти, виходячи з результатів опитування здобувачів освіти до і після експерименту щодо їхнього ставлення до професії та планів на майбутнє.

Важливо також, що реалізація запропонованої моделі підготовки майбутніх фахівців за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в

Таблиця 8

Розподіл здобувачів освіти, що навчаються за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання, за рівнями сформованості оцінно-результативного критерію в контрольній та експериментальній групах

№	Рівні	КГ		ЕГ	
		кількість	%	кількість	%
1	Низький	51	42,1	24	19,8
2	Середній	49	40,5	68	56,2
3	Високий	21	17,4	29	24,0

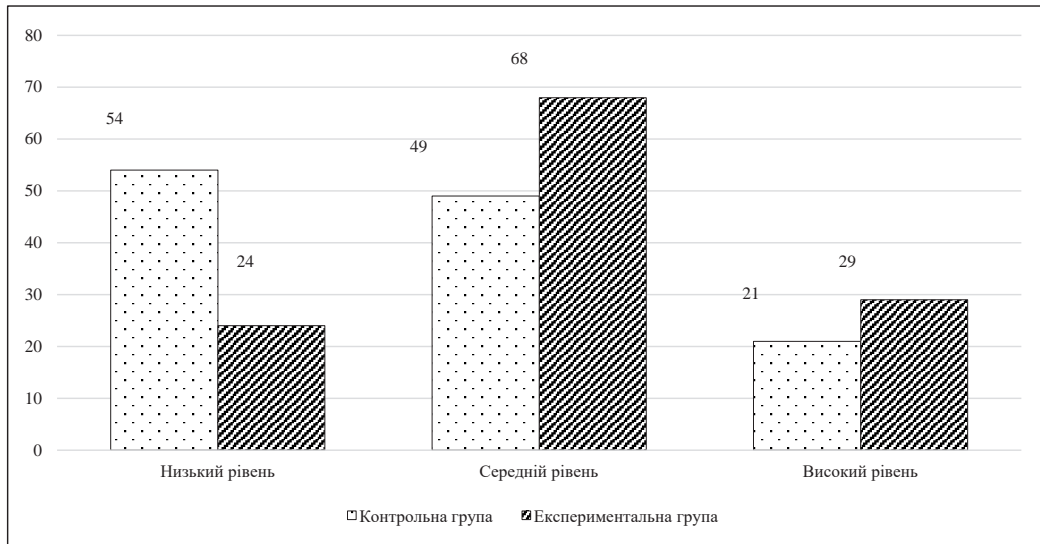

Рис. 8. Розподіл здобувачів освіти, що навчаються за професією «Живописець» у закладах П(ПТ)О в умовах інклюзивного навчання, за рівнями сформованості оцінно-результативного критерію в контрольній та експериментальній групах

умовах інклюзивного навчання дала можливість підвищити інтерес до професії в учнів з особливими освітніми потребами: якщо на початку експерименту у відповідях респондентів спостерігалися значні розбіжності, то надалі їх ставало щораз менше.

Аналіз двох критеріїв дозволив також виявити талановитих дітей, зокрема серед учнів з особливими освітніми потребами, а це дало можливість рекомендувати використовувати у роботі з ними

методику для роботи з обдарованими учнями. Дослідження оцінно-результативного критерію професійної готовності фахівців за професією «Живописець» засвідчило, що, на відміну від результатів на початку експерименту, коли мотиви були однаково спрямовані в усіх досліджуваних групах, після впровадження розробленої моделі та реалізації педагогічних умов показники суттєво зросли на середньому та високому рівнях в експериментальній групі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бакум З. Професійна компетентність і професійна компетенція у контексті підготовки майбутніх дизайнерів. *Педагогіка вищої та середньої школи* : збірник наукових праць. Кривий Ріг : Криворізький державний педагогічний університет, 2011. С. 15–21.
2. Бараболя О. Методична компетентність учителя образотворчого мистецтва як психолого-педагогічна проблема. *Актуальні питання художньої освіти у вищій школі*. Київ : Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2008. С. 135–139.
3. Гуревич Р. Інформаційно-комунікаційні технології в міжкультурній комунікації. Вінниця : Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, 2009. 232 с.
4. Гушлевська І. Поняття компетентності у вітчизняній та зарубіжній педагогіці. *Шлях освіти*. 2004. № 3. С. 22–24.
5. Ильин Е. Мотивация и мотивы. Санкт-Peterburg : Piter, 2000. 236 с.
6. Кривцун О. Психология искусства. Москва : Издательство Литературного института имени Горького, 2000. 224 с.
7. Кузьмина Н. Понятие «педагогическая система» и критерии ее оценки. *Методы системного педагогического исследования*. Ленинград : ЛГУ, 1980. 172 с.

8. Кудренко Д. Формування предметних компетентностей майбутнього вчителя образотворчого мистецтва в системі інноваційної педагогічної діяльності. *Педагогічне Криворіжжя: педагогічний альманах*. 2015. № 1. С. 31–35.
9. Професійна освіта : словник. Київ : Вища школа, 2000. 380 с.
10. Уткин Э. Мотивационный менеджмент. Москва : ЭКМОС, 1999. 256 с.

REFERENCES

1. Bakum Z. Profesiyna kompetentnist' i profesiyna kompetentsiya u konteksti pidhotovky maybutnikh dyzayneriv. [Professional competence and professional competence in the context of training future designers]. Higher pedagogy and high school: a collection of scientific papers. Kryvyi Rih: Kryvoriz'kyu derzhavnyy pedahohichnyy universytet, 2011. pp. 15–21. [in Ukrainian].
2. Barabolya O. Metodychna kompetentnist' uchytelya obrazotvorchoho mystetstva yak psykholoho-pedahohichna problema. [Methodical competence of a teacher of fine arts as a psychological and pedagogical problem]. Current issues of art education in higher education. Kyiv: Natsional'nyy pedahohichnyy universytet imeni M. P. Drahomanova, 2008. pp. 135–139 [in Ukrainian].
3. Hurevych R. Informatsiyno-komunikatsiyni tekhnolohiyi v mizhkul'turniy komunikatsiyi. [Information and communication technologies in intercultural communication]. Vinnytsia: Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsyubynsky, 2009. 232 p. [in Ukrainian].
4. Hushlevs'ka I. Ponyattya kompetentnosti u vitchyznyaniy ta zarubizhniy pedahohitsi. [The concept of competence in domestic and foreign pedagogy]. The path of education. Kyiv, 2004. № 3. pp. 22–24. [in Ukrainian].
5. Yl'yn E. Motyvatsyya y motyvy. [Motivation and motives]. St. Petersburg: Peter, 2000. 236 p. [in Russian].
6. Kryvtsun O. Psykholohyya yskusstva. [Psychology of art]. Moskva: Izdatel'stvo Literaturnogo instituta imeni Gor'kogo, 2000. 224 p. [in Russian].
7. Kuz'myna N. . Ponyatyie "pedahohycheskaya sistema" y kryteryi ee otsenky. [The concept of "pedagogical system" and the criteria for its assessment]. Methods of systemic pedagogical research. Lenynhrad: LNU, 1980. 172 p. [in Russian].
8. Kudrenko D. Formuvannya predmetnykh kompetentnostey maybutn'oho vchytelya obrazotvorchoho mystetstva v systemi innovatsiynoyi pedahohichnoyi diyal'nosti. [Formation of subject competencies of the future teacher of fine arts in the system of innovative pedagogical activity]. Pedagogical Kryvyi Rih: pedagogical almanac. 2015. № 1. pp. 31–35 [in Ukrainian].
9. Profesiyna osvita: slovnyk [Vocational education: dictionary: textbook]. Kyiv: Vyshcha shkola, 2000. 380 s. [in Ukrainian].
10. Utkyn É. Motyvatsyonnyy menedzhment. [Motivational management]. Moscow: EKMOС, 1999. 256 p. [in Russian].